

یادداشت

مانور قدرت شانگهای

علی‌بمان اقبالی زارچ

کارشناس مسائل اوراسیا

سازمان همکاری شانگهای ده کشور عضو و ۱۶ کشور ناظر یا شریک راگرد هم آورده و تقریباً نیمی از جمعیت جهان و سهم قابل توجهی از تولید ناخالص داخلی جهانی را نمایندگی می‌کند. این سازمان اغلب به عنوان وزنه تعادلی در برابر ناتو معرفی می‌شود. سازمان همکاری شانگهای در حالی که بحران‌های متعددی اعضای خود را تحت تأثیر قرار داده، امروز و فردا چین میزبان بزرگترین اجلاس شانگهای از زمان تأسیس آن در سال ۲۰۰۱ میلادی است که طی آن سه موضوع مهم جنگ تجاری ایالات متحده با چین و هند، جنگ در اوکراین، مناقشه هسته‌ای ایران در کنار دیگر موضوعات بررسی می‌شود. شی جین پینگ، رئیس‌جمهور چین، میزبان رهبران چندین کشور هدف تحریم‌های غرب، از جمله کره شمالی، ایران، میانمار و بلاروس، در اجلاس سازمان همکاری شانگهای است و نازندرا مودی، نخست‌وزیر هند، پس از غیبت در جلسه سال گذشته، نیز در این جلسه شرکت می‌کند. روابط هند و ایالات متحده در این ماه پس از آنکه دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، تعرفه ۵۰ درصدی بر کالاهای هندی به دلیل خرید نفت روسیه اعمال کرد، به پایین‌ترین حد خود رسیده است.

ولادیمیر پوتین که شنبه شب به چین رفته، انتظار می‌رود تقریباً یک هفته در این کشور بماند؛ سفری که برای رهبر روسیه به طور غیرمعمولی طولانی است. وی ضمن شرکت در اجلاس سازمان همکاری شانگهای با شی جین پینگ مذاکره خواهد کرد و در رژه نظامی روز پیروزی در پکن به مناسبت هشتادمین سالگرد شکست ژاپن در جنگ جهانی دوم شرکت خواهد کرد، جایی که قرار است پوتین به همراه کیم جونگ اون، رهبر کره شمالی و رهبران ایران و کوبا، مهمان اصلی باشند. روسیه در سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای به سازمان‌های منطقه‌ای رو به رشد کرده و بر تمام مزایایی که سازمان همکاری شانگهای در صحنه جهانی ارائه می‌دهد و به حمایت دومین اقتصاد بزرگ جهان نیاز دارد؛ تأکید ویژه دارد؛ پوتین همچنین می‌خواهد هند را به سمت خود سوق دهد به طوری که اختلافات تجاری هند با ایالات متحده کاهش تعاملات دهلی و مسکو را موجب نشود. در همین رابطه آقای پوتین قبل از ترک مسکو گفت که مسکو و پکن موضع مشترکی علیه تحریم‌های تبعیض‌آمیز که مانع توسعه اجتماعی-اقتصادی اعضای بریکس و کل جهان می‌شود، اتخاذ کرده‌اند. به نظر می‌رسد موضوع اصلی دستور کار دیدار شی و پوتین هماهنگ کردن مواضع در مورد جنگ اوکراین، در بحبوحه تلاش‌های ایالات متحده برای پایان دادن به جنگ، خواهد بود. مسکو می‌خواهد بداند که آیا می‌تواند انتظار کمک بیشتری از چین داشته باشد و اگر ایالات متحده از پکن بخواهد که روسیه را برای پایان دادن به جنگ تحت فشار قرار دهد، پکن چگونه واکنش نشان خواهد داد. بر کسی پوشیده نیست که چین در طول جنگ اوکراین به یک شریک اقتصادی برای روسیه تبدیل شده و کی‌یف به طور فزاینده‌ای در مورد آنچه حمایت مستقیم چین از تلاش‌های جنگی مسکو می‌نامد، صریح بوده است. در حال حاضر تجارت دوجانبه به بیش از ۲۴۰ میلیارد دلار افزایش یافته که چهار برابر بیشتر از قبل از حمله به اوکراین در سال ۲۰۲۲ است و پکن اکنون بزرگترین خریدار نفت و زغال سنگ روسیه است و به زودی از اروپا به عنوان بازار اصلی گاز طبیعی مسکو پیشی خواهد گرفت.

به طور خاص، انتظار می‌رود دو طرف در مورد خط لوله گاز قدرت سیبری-۲ که مدت‌هاست پیشنهاد شده و برنامه‌هایی برای گسترش ظرفیت خط لوله نفت موجود به چین، بحث کنند. این مذاکرات همچنین احتمالاً به تعمیق همکاری نظامی بین پکن و مسکو می‌پردازد، تحولی که دولت‌های غربی را نگران کرده است. موضوع مهم این که چین ادعا می‌کند که در جنگ اوکراین میانجی‌بی طی می‌است، اما از زمان آغاز تهاجم، روابط دو کشور نزدیک‌تر شده و در حالی که چین می‌گوید کمک نظامی مستقیمی ارائه نکرده است، مقامات آمریکایی می‌گویند پکن حدود ۷۰ درصد از ماشین‌آلات و ۹۰ درصد از نیمه‌رساناهایی را که روسیه برای بازسازی ماشین‌آلات خود نیاز دارد، تأمین کرده است و در عوض چین در زمینه فناوری‌های حساس دفاعی کمک دریافت می‌کند. سفر پوتین در حالیهست که از طرفی فریدریش مرز، صدراعظم آلمان، روز شنبه گفت که انتظار دارد روسیه جنگ علیه اوکراین را متوقف کند، زیرا دیگر نمی‌تواند به دلایل اقتصادی و نظامی جنگ ادامه دهد البته که تلاش‌های دیپلماتیک در هفته‌های اخیر شکست خورده است. وی در یک رویداد منطقه‌ای محافظه‌کاران در ایالت نوردراین-وستفالن افزود تمام تلاش‌ها در هفته‌های اخیر با رویکردی تهاجمی‌تر از سوی این رژیم در مسکو علیه مردم اوکراین روبه‌رو شده است و این جنگ تا زمانی که با هم مطمئن نشویم که روسیه، حداقل به دلایل اقتصادی و شاید هم به دلایل نظامی، نمی‌تواند به این جنگ ادامه دهد، متوقف نخواهد شد.

از طرفی روز شنبه، ژنرال والری گراسیموف، رئیس ستاد کل روسیه، گفت که نیروهایش تقریباً در تمام خط مقدم در حالت تهاجمی دائمی هستند و آنها ابتکار عمل استراتژیک را در دست دارند. هم‌زمان روسیه از تابستان امسال حملات هوایی خود را به شهرهایی بسیار فزاینده خط مقدم تشدید کرده است. موضوع مهم این که تلاش‌های دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، برای دستیابی به یک توافق دیپلماتیک با تانگون شکست خورده است و متحدان اروپایی او، از جمله آلمان، تحریم‌های شدیدتر علیه مسکو را خواستار هستند. در همین حال، چندین وزیر امور خارجه اتحادیه اروپا روز شنبه از ایالات متحده خواستند تا با اروپا همکاری کند تا پوتین را برای مذاکره برای پایان دادن به جنگ اوکراین قبل از مهلت تعیین شده توسط دونالد ترامپ تحت فشار قرار دهد. به نظر می‌رسد اجلاس سازمان همکاری شانگهای که بزرگترین از نوع خود از زمان ایجاد است، فرصتی مهم برای کنشگری و رایزنی رهبران حاضر در اجلاس به‌ویژه پنج‌گانه روسای جمهوری ایران، چین، روسیه، هند و ترکیه باشد.

حسن بهشتی پور در گفت‌وگو با «آرمان ملی» بیان کرد

اصلاحات اقتصادی

راه مقابله با مکانیسم ماشه

دیپلماسی ایران نباید در دوگانه تقابل با تسلیم گرفتار شود

ن باید فعال شدن مکانیسم ماشه را فاجعه ملی قلمداد کرد

اروپا هیچ حقی برای فعال سازی مکانیسم ماشه ندارد

آرمان ملی - احسان انصاری: با فعال شدن مکانیسم ماشه فضای سیاسی ایران وارد فاز جدیدی شده و به نظر می‌رسد روزها و ماه‌های حساس و پر التهابی پیش روی جامعه ایران خواهد بود. جامعه ایران در شرایط کنونی از یک طرف با چالش‌های درونی مانند بحران انرژی، تورم بالا و بی‌ثباتی اقتصادی مواجه است و از سوی دیگر سایه جنگ هنوز به طور کلی برطرف نشده است. در چنین شرایطی تروئیکای اروپایی مکانیسم ماشه را کلید زده‌اند. برخی معتقدند که این مکانیسم که باعث بازگشت تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران می‌شود، می‌تواند شرایط را

سخت‌تر از قبل کند. به این دلیل که مکانیسم ماشه ایران را به عنوان تهدیدی برای صلح معرفی می‌کند و می‌تواند کشور را از نظر داخلی و بین‌المللی با چالش مواجه کند. در مقابل برخی دیگر اعتقاد دارند که با فعال شدن مکانیسم ماشه تحول خاصی رخ نمی‌دهد و سال‌هاست که ایران با تحریم‌ها دست و پنجه نرم می‌کند و به این قابلیت رسیده است که تحریم‌ها را کم‌اثر کند. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی دلایل و پیامدهای فعال شدن مکانیسم ماشه با حسن بهشتی پور تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده که در ادامه می‌خوانید.

در عرصه بین‌المللی بارها دیده ایم که قدرت و منافع پیش از حقوق تعیین کننده است. از جنایات جاری در غزه گرفته تا رفتارهای دوگانه غرب در قبال

قطعه‌نامه‌های سازمان ملل نمونه‌های روشنی از این موارد هستند

قدرت نمی‌توان مانع از عملی شدن خواست اروپا و آمریکا شد، یکی از موضوعات مهم در شرایط فعلی نوع تعامل ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است. گرچه انتقادات جدی به برخی بازرسان و رویکرد مدیرکل آژانس وجود دارد اما نباید فراموش کرد که این نهاد تنها مرجع بین‌المللی برای نظارت بر فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای است. به همین دلیل نیز قطع همکاری با آژانس تنها بهانه‌های جدیدی به دست اروپا و آمریکا خواهد داد. من معتقدم ادامه همکاری می‌تواند بخشی با آژانس، همراه با ابتکار عمل در حل اختلافات می‌تواند بخش مهمی از فشارها را خنثی کند. برای نمونه ایران می‌تواند با اقدامات ابتکاری همچون رقیق سازی بخشی از اورانیوم غنی شده با افزایش شفافیت در فعالیت‌ها دستاویزهای تبلیغاتی را از طرف مقابل بگیرد. دیپلماسی همچنان زنده است. ذات دیپلماسی مانند آب برای ماهی است. هیچ کشوری نمی‌تواند بدون آن ادامه دهد. حتی در سخت‌ترین بحران‌ها کانال‌های مستقیم یا غیرمستقیم آشکار یا محرمانه باید حفظ شوند. انتظار می‌رود دولت و شورای عالی امنیت ملی با طارحی ابتکارهای جدید دیپلماتیک مسیر تعامل را باز نگه دارند. همان‌گونه که در گذشته ابتکارهایی چون مذاکرات ژنو یا توافق موقت توانست بن بست‌ها را بشکند امروز نیز می‌توان با طرح‌های خلاقانه زمینه مدیریت بحران کنونی را فراهم کرد.

آیا اروپا با فعال کردن مکانیسم ماشه در زمین ترامپ و علیه ایران بازی کرد؟ چرا کشور اروپایی در مقطع کنونی چنین تصمیمی گرفتند؟

رفتار اروپا در قبال ایران در سال‌های اخیر یکدست نبوده است. در مقاطعی به ویژه زمانی که ایران همکاری گسترده‌ای با آژانس داشت اروپا در کنار تهران ایستاد و حتی در برابر تلاش آمریکا برای فعال سازی اسنپ یک مقاومت کرد. با این وجود در شرایط کنونی دو عامل در این تغییر مواضع نقش داشت. نخست افزایش سطح ذخایر اورانیوم غنی شده و نحوه

ساختار اقتصادی ایران سال‌هاست با مشکلاتی نظیر ناکارآمدی در نظام بانکی، بیمه، مالیات و گمرک مواجه است.

اگر این اصلاحات به طور واقعی و جدی اجرا شود فشار تحریم‌ها به مراتب کمتر خواهد شد

سنگوی جبهه اصلاحات با محکومیت اقدام سه کشور اروپایی در ارتباط با اسنپ یک، بیان کرد: «برجام یک توافق و قرارداد دو طرفه است. بر اساس برجام، تعهداتی را ایران دارد و در مقابل نیز تعهداتی کشورهای طرف مقابل که کشورهای غربی هستند، دارند. آنچه مسلم است با زوری کار آمدن ترامپ در دور اول ریاست جمهوری، همه دنیا دیدند که ترامپ زیر میز زد و قرارداد برجام را هوا کرد و عملاز کشورهای غربی نیز کاری ساخته نبود. جواد امام گفت: در

عمل کاری از کشورهای غربی ساخته نبود. کدخدای غربی‌ها آمریکا است و به همین دلیل ایران می‌گوید اساساً غربی‌ها نمی‌توانند در برجام نقشی داشته باشند و امروز نیز نمی‌توانند به بند فعال سازی مکانیزم ماشه در برجام بگردند. این حق را ندارند که از این ابزار علیه ایران استفاده کنند. ترامپ در دور دوم ریاست جمهوری خود اساساً تمام قواعد، حقوق و سازمان‌های بین‌الملل را زیر سوال برد. ترامپ هیچ نقش و جایگاهی برای همان نگاهی که نظام

سیاسی آمریکا بر اساس آن مستقر است، یعنی دموکراسی، جایگاه مردم و حقوق بشر قائل نیست. هیچ کدام از این موارد دیگر در نگاه رئیس‌جمهور آمریکا و جاهتی ندارد. دبیر کل حزب مجمع اینترگاران تصریح کرد: ترامپ از سازمان بهداشت جهانی، یونسکو و معاهده اقلیم آب و هوایی خارج شده است. نتانیاهاو که به عنوان یک کودک کش و جنایتکار بین‌المللی شناخته می‌شود، به صرف اینکه تحت تعقیب دادگاه لاهه قرار می‌گیرد تا

فرصت‌های موجود در برجام باشد، مورد حمایت ترامپ قرار گرفته و آمریکا قضات دادگاه لاهه که در نظام بین‌المللی به این جنایت‌ها رسیدگی کردند را تحریم می‌کند. وی تأکید کرد: امروز دیگر جایگاهی برای کشورهای غربی باقی نمانده است و سازمان بهداشت جهانی، یونسکو و معاهده سخن بگویند. زمانی که کدخدای آنان اصل و اساس برجام را زیر سوال برده است، دیگر آنها نمی‌توانند به دنبال سوءاستفاده از فرصت‌های موجود در برجام شوند.

گزارش

بازخوانی مواضع اصولگرایان درباره مذاکره با آمریکا، غنی‌سازی و مکانیسم ماشه

مخالفان و موافقان چه می‌گویند؟

به رغم آنکه بیش از دو ماه از برقراری آتش بس میان ایران و اسرائیل می‌گذرد، اما فضای سیاسی کشور هنوز تحت تأثیر حمله اسرائیل به تهران و، اما و اگرها برای شروع دوباره جنگ است. به طوری که هنوز مهم‌ترین سوالاتی که این روزها از سوی مردم و رسانه‌ها از مسئولان عالی رتبه پرسیده می‌شود، این است که آیا دوباره شاهد شروع جنگ هستیم؟ از سوی دیگر، نامه تروئیکای اروپا به شورای امنیت درباره فعال شدن مکانیسم ماشه به نگرانی‌ها افزوده است و همه منتظر برگزاری جلسه شورای امنیت و تصمیم اعضای آن هستند. در این میان، برخی از مواضع دولتمردان چهاردهم حکایت از آن دارد که ایران آمادگی مذاکره با آمریکا را دارد، اما در مقابل، برخی از چهره‌های سیاسی اصولگرار که عمدتاً از طیف تندرو یا جناح رقیب مسعود پزشکیان هستند، که تنها مواضع آنان در مخالفت با گفته‌های دولتمردان است؛ که از اساس آنان با هر تصمیمی که نظام و مهم‌ترین نهاد امنیتی کشور آن را گرفته باشد هم مخالفت می‌کنند. در واقع، این افراد از همان ابتدا که مذاکرات میان ایران و آمریکا با تأیید و حمایت نظام شکل گرفت، با این تصمیم مخالفت کرده و ادعاهایی را علیه دولتمردان پزشکیان و دولت دوازدهم مطرح کردند.

بهبانه‌ای برای تدرورها

حمله هوایی اسرائیل به آمریکا آن هم زمانی که تهران و واشنگتن در مسقط در حال مذاکره بودند، دست‌تندروها را برای مخالفت با مذاکره، پس از برقراری آتش بس برتر کرد. خاصه آنکه عدم مذاکره با آمریکا و وجود برخی از تحریم‌ها، به نظر می‌رسد برای کاسبان تحریم و دلوایسان، سود و منفعت بیشتری را به همراه دارد. افرادی که حتی گاه با یی خود رافرانر گذاشته و با مواضع نظام مخالفت می‌کنند. در واقع، آنان در حالی بارها مخالفت خودشان را با تصمیم نظام نشان دادند که علاوه بر اعلام مواضع هزینه‌ساز برای کشور، راهکار دیگری نداشتند. مواضع تند آنان درباره تغییر دکترین هسته‌ای یا ساخت بمب نه تنها از سوی مقامات ارشد کشور رد شده که حتی زمینه‌ساز ایجاد مشکلات دیپلماتیک هم شده است. چنانچه اظهارات جواد لاریجانی درباره ترور وکیل ترامپ با واکنش‌هایی همراه شده بود. مانند امیرحسین ثابتی، نماینده تهران و مشاور سعید جلیلی، تصمیم نظام و شورای عالی امنیت ملی را درباره ورود بازرسان آژانس به کشور زیر سوال برد. او در تذکر از صحن مجلس گفت: «این اگر توافق اینگونه که نوشته شده اجرا شود، جنگ بعدی قطعی است چرا که رسماً نوشته شده ایران باید اطلاعات قبل و بعد از حمله اسرائیل را ارائه کند که باعث نقطه‌زنی بهتر آنها در آینده می‌شود. امنیت ملی ماشوخی نیست که چنین مسائلی طی یک مذاکره پذیرفته می‌شود. با حمید رسایی هم که این روزها اظهاراتش مورد نقد اصولگرایان و هم جناحی‌های خودش قرار گرفته، در گفت‌وگویی با علیزاده از حرکت به سمت بمب اتم روایت کرده است. این اظهارات او در حالی مطرح شده که ایران بارها ساخت بمب اتم را رد کرده و رهبری نیز آن را حرام اعلام کرده‌اند. فواد اندیشه هم که از چهره‌های نزدیک به سعید جلیلی است، درباره مذاکره با آمریکا بیان کرده است: «چرا عراقچی همچنان می‌گوید که ما به غنی‌سازی ادامه می‌دهیم؟ طرف آمریکایی مدعی است برنامه هسته‌ای را ناپدید کرده. وقتی اعلام شد ایرانی از مذاکره حرف می‌زند برای ترامپ اینطور ترجمه می‌شود که ایران به حمله نظامی پاسخ نمی‌دهد».

موافقان چه می‌گویند؟

اما در بدنه اصولگرایان کسانی هم هستند که به رغم آنکه بر بی‌اعتمادی به کشور آمریکا تأکید دارند، اما با طرح شروطی، بر مذاکره با آن تأکید دارند. چنانچه علی مطهری، نماینده ادوار مجلس در گفت‌وگویی با خبرگزاری «برنا» بیان کرده بود: «ما مذاکره اعلام کنیم که مذاکره نخواهیم کرد و میز مذاکره را ترک می‌کنیم. اما باید برای مذاکره، شروطی را قائل شویم. باتوجه به این حمله غافلگیرانه و ناجوآرامانه‌ای که امروز ما را تهدید می‌کند و به ما وارد کردند، این که ما بدون پیش شرط وارد مذاکره شویم، باعزت و استقلال ما چندان سازگار نیست. به نظر من باید سه شرط را قرار دهیم. اولاً آمریکا باید الزام غنی‌سازی صفر را کنار بگذارد». جلیل محبی، چهره نزدیک به قالیباف هم گفته بود: «اگر آقای عراقچی سیاست توافق خوب را دنبال کند موفق می‌شود، اما اگر سیاست سابق «هر توافقی بهتر از بی‌توافقی است» را برود باز هم کشور دچار خسارت محض می‌شود. حمایت کنیم از دولتمردان؛ مراقبت کنیم از کشور». سالار بود: «ذاکره به خودی خود و به عنوان یک اصل امری است که ما مدافعانه دارن و مستقیم و مذاکره یعنی گفت‌وگو. بیان نظرات و ارائه راهکارها، اما به غیر از رژیم صهیونیستی که یک رژیم فاسد است حاضر هستیم با همه حرف بزنیم. اما آمریکایی که در بحبوحه جنگ به ما خیانت و با دشمن همکاری کرد و حتی خودش مستقیماً به کشورمان تجاوز کرد الان با آن چه مذاکره‌ای باید انجام شود».